

DOI: 10.20535/2522-1078.2025.1(17).322775

ROR: 00syn5v21

УДК 32.019.51

Надходження до редакції: 27.12.2024

Прийняття до друку: 26.01.2025

Трищук О. В.

*д-р наук із соц. комунікацій, проф.
кафедри видавничої справи та редагування
Навчально-наукового видавничо-поліграфічного
інституту, КПІ ім. Ігоря Сікорського,
м. Київ, Україна*

triov@ukr.net

ORSID: 0000-0002-4009-8749

Таранюк П. В.

*аспірант кафедри Видавничої справи
та редагування Навчально-наукового
видавничо-поліграфічного інституту,
КПІ ім. Ігоря Сікорського, м. Київ, Україна*

petr.taraniuk@gmail.com

ORCID: 0009-0002-4428-1265

Trishchuk O.

*Doctor of Social Communication, Professor
at the Department of Publishing and Editing,
Educational and Scientific Publishing
and Printing Institute of Igor Sikorsky Kyiv
Polytechnic Institute, Kyiv, Ukraine*

triov@ukr.net

ORSID: 0000-0002-4009-8749

Taraniuk P.

*postgraduate student of the Department
of Publishing and Editing, Educational
and Scientific Publishing and Printing Institute,
of Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute,
Kyiv, Ukraine*

petr.taraniuk@gmail.com

ORCID: 0009-0002-4428-1265

ПОПУЛЯРНІ НОВИННІ ТЕЛЕГРАМ-КАНАЛИ РФ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПОШИРЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ВПЛИВУ ПІД ЧАС РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

POPULAR NEWS TELEGRAM CHANNELS OF RUSSIA AS A TOOL FOR THE SPREAD OF INFORMATIONAL INFLUENCE DURING THE RUSSIAN-UKRAINIAN WAR

Анотація. Досліджено специфіку та інструменти впливу, які застосовують російські телеграм-канали для маніпулювання суспільними настроями та для підтримки потрібних у той чи інший момент владним структурам РФ інформаційних наративів. Для аналізу впливу маніпулятивних практик і пропаганди обрано контент трьох найпопулярніших у РФ (за даними російського сервісу TGStat) Telegram-каналів напряму «Новини та медіа» у жовтні 2024 року: Топор Live (4 млн 142 тис. підписників), Прямой Ефир. Новости (3 млн 715 тис. підписників), РИА Новости (3 млн 347 тис. підписників).

Досліджуваний контент було розподілено за типами на: текстові новини; пости з маніпулятивними зображеннями; з відео або прямими цитатами. Окремо аналізували час публікацій, їх системність і пікові активності. Одним з головних аспектів дослідження були першоджерела — від офіційних представників міжнародних організацій (наприклад, ЄС, НАТО), до офіційних представників РФ, України чи інших країн. З'ясовували й те, для якої частки інформації не вказують першоджерело.

Аналіз механізмів маніпулювання на цих каналах показав, що в одному повідомленні часто застосовують комбінацію декількох технік, широко вживають емоційно забарвлені ярлики, надмірні узагальнення та вирвані з контексту цитати (особливо у висловлюваннях представників української влади). Крім того, значну частину постів супроводжують відеоконтентом, який має на меті сформувані упереджене сприйняття подій під час російсько-української війни.

Використання комбінованих технік пропаганди в Telegram спрямоване не лише на зміну сприйняття окремих подій, а й на формування загального емоційного стану суспільства. Маніпуляція словами та даними дозволяє культивувати враження про непримиренний конфлікт, виправдовуючи безкомпромісність дій РФ в Україні.

Ключові слова: телеграм-канали, маніпулятивні техніки, пропаганда, месенджер, російсько-українська війна, дезінформація, інформаційний вплив, маніпуляція.

Abstract. The study investigates the specifics and tools of influence employed by Russian Telegram channels to manipulate public sentiment and sustain information narratives aligned with the interests of the Russian government at particular moments.

For the analysis of manipulative practices and propaganda, content from three of the most popular Telegram channels in Russia (data based on TGStat service) within the „News and Media” category for October 2024 was selected: „Topor Live” (4.142 million subscribes), „Pryamoy Efir. Novosti” (3.715 million subscribers) and RIA Novosti (3.347 million subscribers).

The analyzed content was categorized into the following types: text-based news, posts containing manipulative imagery, and posts featuring videos or direct quotations. Additionally, the temporal patterns of publication, systematicity, and peak activity periods were scrutinized. A critical focus of the research involved identifying primary sources of information, which ranged from official representatives of international organizations (e.g., the EU, NATO) to officials from Russia, Ukraine, and other countries. The proportion of posts lacking any cited sources was also evaluated.

The analysis of manipulative strategies employed by these channels demonstrated the frequent use of combined techniques within single messages, including the pervasive application of emotionally charged labels, excessive generalizations, and decontextualized quotations (notably from statements by Ukrainian officials). Furthermore, a significant portion of posts was supplemented with video content designed to foster a biased perception of events within the context of the Russia-Ukraine war.

The application of combined propaganda techniques in Telegram channels aims not only to influence perceptions of individual events but also to shape the overall emotional state of society. The manipulation of language and data facilitates the cultivation of an impression of an intractable conflict, thereby legitimizing Russia’s uncompromising actions in Ukraine.

Keywords: Telegram channels, manipulative techniques, propaganda, messenger, Russia-Ukraine war, disinformation, informational influence, manipulation.

Постановка проблеми. Інформаційна війна РФ проти України почалася задовго до 24 лютого 2022 року. Ще до масштабних воєнних дій проти України РФ організовувала безліч інформаційних атак з використанням таких інструментів пропаганди, як фільми й серіали, комп'ютерні ігри, телевізійні та радіоканали, а також атакувала новинним контентом через мережу Інтернет. Вона поступово й безупинно ширила серед української аудиторії ідеї «руського міра» і «братських народів», висміювала та ставила під сумнів існування України як незалежної держави.

Раніше одним з найбільш ефективних інструментів просування ворожої пропаганди була її соціальна мережа «ВКонтакте», після заборони якої, завдяки можливості створювати канали для публікацій, а також більшій гнучкості в роботі з контентом, цю нішу зайняв телеграм. У РФ він став інструментом інформаційного впливу для популярних інформагентств і новинних каналів, які розповсюджують пропаганду та маніпулятивну інформацію. Згідно з даними Statista за 2024 рік, телеграм є одним із найбільш використовуваних месенджерів в Україні [14]. Існує вірогідність, що РФ застосовує анонімні, або формально «нейтральні» телеграм-канали в нашій країні у функції новинних лавірок за прикладом того, як медіа обходили за допомогою цього месенджера державні обмеження та цензуру в Ірані [3, с. 950].

Сьогодні, за умов війни, телеграм-канали функціонують як повноцінні цифрові медіа. Вони впливають на читацьке розуміння як актуальних питань сучасності, так і ролі традицій і матеріальної спадщини [11, с. 4], які є невід'ємною частиною культурної ідентичності української нації та мають велике історичне й естетичне значення для неї.

Аналіз останніх досліджень. Питання щодо ролі телеграму у формуванні сучасної громадської думки, зокрема й у РФ, неодноразово ставали предметом зацікавлення українських і зарубіжних науковців. Наприклад, соціальні аспекти медіавпливу за допомогою популярних каналів у телеграмі, зокрема роль цього месенджера у формуванні уявлень аудиторії про російсько-українську війну розглянуто в роботі «Digital journalism and the role of social media in shaping public perception of Russian aggression in Ukraine» [9], а частотність використання пропагандистських наративів на телеграм-каналах, що поширюють російську дезінформацію, ґрунтовно досліджено К. Кіфорчуком у статті «Frequency Analysis of Russian Propaganda Telegram Channels» [7], де зроблено висновок про високий рівень координування дезінформації.

М. Дієрікс і К. Лінден, які у своїй роботі «Screens as Battlefields: Fact-Checkers' Multidimensional Challenges in Debunking Russian-Ukrainian War Propaganda» дослідили адаптацію російської пропаганди до локальних контекстів, зазначили, що пропаганда не тільки здатна перетинати кордони, а й видозмінюється залежно від локалізації та потреб того, хто за допомогою різних психологічних прийомів маніпулює людьми, змушуючи їх робити те, що вигідно саме йому. Наприклад, російські меседжі про біолабораторії в Україні були адаптовані для Грузії. А в країнах Європи часто можна натрапити на подібно пристосовану неправдиву інформацію, зокрема про українських біженців, які нібито отримують більше пільг, ніж місцеве населення. М. Дієрікс і К. Лінден акцентували, що інформаційні трансформації та адаптації ускладнюють роботу навіть професійним фактчекерам [5, с. 9–11].

Науковцям Баві А., Куршунджу У., Ачілову Д., Шаліну В. удалося виявити в російському телеграм-просторі 402 прокремлівські канали та лише 114 антикремлівських і 99 нейтральних [4, с. 16], а автори наукової статті «Modeling Information Narrative Detection and Evolution on Telegram during the Russia-Ukraine War», зі свого боку, з'ясували, що в телеграмі є понад 320 каналів, що пишуть про Україну саме для російської аудиторії [6, с. 6].

У роботі «DarkGram: Exploring and Mitigating Cybercriminal content shared in Telegram channels» [13] розглянуто дезінформацію як одну з форм інформаційних протиборств, увагу зосереджено на загрозах, пов'язаних із кіберзлочинним контентом у телеграмі.

Психолінгвістичний аналіз агресії в медіадискурсі розглянули Л. Ковальчук та Ю. Літкович у роботі «Psycholinguistic Aspects of Representing Aggression in Wartime Media Discourse» [8]. Вони дослідили мовні особливості, що сприяють формуванню негативних чи позитивних ставлень до об'єктів пропаганди та показали, як саме телеграм може бути використаний для трансляції негативних чи позитивних наративів під час війни.

Зі слів Гулая В. і Воробець Ю., месенджер «Телеграм» і його публічні й закриті канали в найближчі роки зберігатимуть та розширять інструментальну функцію як найважливіший засіб політичної комунікації. Негативний вплив цього маніпулятивного інструменту доведеться мінімізувати, проте остаточне його виключення видається нереальним [1, с. 66].

Як справедливо зазначив Т. Назарук [10, с. 217], українські та закордонні вчені активно вивчають контент у телеграм-каналах і популярні телеграм-чати та архівують їх для історії як цінні докази злочинних дій російських окупантів в умовах війни.

Мета дослідження — з'ясувати специфіку та інструменти впливу, які застосовують три провідні російські телеграм-канали в категорії «Новини та медіа» для маніпулювання суспільними настроями. Продемонструвати, що в РФ платформу «Телеграм» активно використовують для маніпуляцій громадською думкою та для підтримки потрібних у той чи інший момент інформаційних наративів.

Методи дослідження. Застосовано порівняльний метод, який дозволив зіставити статистичні дані, отримані під час наукового дослідження. Також використано метод включеного спостереження, який сприяв оцінюванню ступеня впливу телеграм-каналів РФ, виявленню їх особливостей і ролі в сучасному інформаційному полі.

Результати дослідження. Популярність месенджерів і соціальних мереж зазвичай зростає під час кризових ситуацій, воєнних конфліктів або вагомих суспільно-політичних подій. Цю тенденцію спостерігаємо під час російсько-української війни і стосовно телеграму, який сьогодні особливо популярний у росіян віком від 12 до 24 років (85 % активно його використовують). Близько 25 з 30 найпопулярніших каналів пов'язані з новинами та політикою [15].

Для дослідження впливу маніпулятивних практик і пропаганди обрали контент таких трьох найпопулярніших у РФ (за даними російського сервісу TGStat) телеграм-каналів напряму «Новини та медіа» у жовтні 2024 року:

Топор Live (4 млн 142 тис. підписників і 736 тис. — охоплення 1 повідомлення).

Прямой Эфир. Новости (3 млн 715 тис. підписників та 762 тис. — охоплення 1 поста).

РИА Новости (3 млн 347 тис. підписників та 633 тис. — охоплення 1 поста) [12].

Часовий інтервал в один місяць дозволив виявити та проаналізувати застосовані в цих новинних каналах підходи до маніпулятивного висвітлення тих чи інших подій.

Досліджуваний контент було розподілено за типами на: текстові новини; пости з маніпулятивними зображеннями; з відео або прямими цитатами. Окремо аналізували час публікацій, їх системність і пікові активності.

Одним із головних аспектів аналізу були першоджерела — від офіційних представників міжнародних організацій (наприклад, ЄС, НАТО), до офіційних представників РФ, України чи інших країн. Досліджували й те, для якої частки інформації не вказують першоджерело.

Маніпулятивний контент було класифіковано на негативний (критика влади, внутрішньої політики, досягнення ворога, зокрема залучення зброї, зовнішньої допомоги тощо) та позитивний (успіхи влади, військових, упевненість президента, проблеми у ворога).

Аналіз показав, що російський телеграм-канал Топор Live станом на початок листопада 2024 року мав найбільше підписників у РФ. Середня добова кількість постів у ньому становила 73,1. У жовтні 2024 року там було опубліковано 2200 постів, 309 з яких так чи інакше були пов'язані з Україною (14 %). Найпоширеніший тип контенту серед них — текстові новини та пости з цитатами (44,2 % та 31,4 % відповідно), що вказує на акцентовану роботу саме з текстовим типом подання інформації. 77 постів (24,9 %) були опубліковані в ранковий і вечірній прайм-тайм (з 8:00 до 10:00 та з 19:00 до 22:00). Такий часовий розподіл засвідчує цілеспрямованість у виборі часу задля максимального охоплення аудиторії.

Більшість новин про Україну там базується на заявах представників влади України — президента, міністрів, депутатів Верховної Ради та ін. Утім надто узагальнено модератори подають джерело інформації на зразок *українські медіа, місцеві ЗМІ* тощо, що ускладнює перевірку її достовірності.

Топор Live позиціонує себе як нейтральний ресурс без пропаганди, про що зазначено в його описі. Проте аналіз контенту в досліджуваний період засвідчив наявність у ньому маніпулятивних технік. Зокрема, на цьому каналі спостерігаємо домінування позитивних для аудиторії повідомлень — досягнення влади, успіхи військових, упевненість президента РФ, проблеми у ворога, що вказує на бажання сформулювати гарний імідж вказаним посадовцям і зміцнити впевненість населення в перемозі у війні з Україною, яку подають як війну проти цілого «колективного Заходу».

Серед основних технік маніпулювання, які залучає канал у постах про Україну — цитати без контексту (49,84 %), надмірні узагальнення (30,42 %), негативні чи позитивні ярлики (19,74 %). Останні використовують задля того, щоб викликати емоційні реакції аудиторії, наприклад захоплення своїми можновладцями та зневагу, злобу до опонента

й висміяти його. Використання цитат без контексту (особливо цитат представників української влади) і надмірні узагальнення допомагають сформувати в читача певну картину подій і відбити в нього бажання розбиратися у подробицях для встановлення істини.

Другий за кількістю підписників російський телеграм-канал під назвою «Прямой Эфир. Новости» (3 млн 715 тис. читачів) у жовтні 2024 року в середньому публікував 31 пост на день, з яких 3–6 стосувалися подій в Україні.

Канал системно підсилює позитивний імідж влади та політики країни. У жовтні 2024 р. там зафіксовано 56 маніпулятивних публікацій (в середньому по дві щоденно) про геополітичну унікальність РФ, її глобальну роль у світовій політиці та економіці, про те, що російська влада завжди дбає про людей тощо. Мета цих публікацій — «об'єднати росіян навколо свого лідера, режиму, офіційної ідеології» [2].

Щоб скомпенсувати надміру офіційну атмосферу, на цьому телеграм-каналі використовують комбіновану тактику поширення пропаганди із застосуванням розважального контенту. У стрічку постів раз-по-раз додають несерйозні повідомлення на кшталт інформації про «магнітні бурі» або «про проблеми із серцем, які можуть спричинити шампуні». Поеднання серйозних новинних повідомлень і відверто легковажного контенту допомагає читачам легше сприймати інформацію, схиляє більше довіряти їй та сприяє звичці повертатися до каналу.

Порівняно з попереднім каналом тут дещо менше публікують текстових повідомлень (33 %) і роблять більший акцент на супровідний відеоконтент, щоб візуально посилити наративи. Пости з відео займають 27 % загального обсягу.

Аналіз показав, що 37,5 % постів про Україну не містять конкретно-го посилання на джерело. Можна побачити ті ж анонімні чи надто узагальнені посилання на місцеві медіа, що дозволяє маніпулювати інформацією та сприйняттям фактів. Варто зазначити, що на цьому каналі пряму мову в цитуваннях застосовують суто для російських посадовців, тоді як слова представників влади України та світових лідерів подають опосередковано, після обробки їх редакторами.

Канал активно використовує емоційні ярлики, спрямовані на формування страху, обурення, або насміху. Додаються також цитати або фрази без додаткового контексту, щоб спотворювати сприйняття інформації.

У трійці лідерів за кількістю підписників у категорії «Новини та медіа» опинився також телеграм-канал *РИА Новости* (3 млн 347 тис.

підписників). Цей канал характеризується високою інтенсивністю публікацій. У середньому за день тут розміщують 155–165 постів, з яких 28–32 стосуються України. Обсяг і динаміка публікацій забезпечують насичене інформаційне середовище для підтримки потрібних наративів і регуляції емоційного стану їх споживачів. Більшість повідомлень — це короткі текстові повідомлення на 2–4 речення без візуального супроводу.

Щоб цілеспрямовано вплинути на емоційний стан аудиторії та сформувати в неї негативне ставлення до ворога, публікації, присвячені Україні, часто супроводжують відеоматеріалами зумисне низької якості, що заважає встановити їх джерела, суб'єктів події та достовірність інформації. Зазвичай у цих відео якась особа розповідає про «гарні речі, що роблять ЗС РФ» і «жахливі злочини ЗСУ» або показує, нібито з камери українського військового, як той розстрілює цивільних. Наводять також неправдиві постановочні відеозаписи з людьми, які нібито стали жертвами ЗСУ (із розмов на відео: українці когось згвалтували, відрізали голову тощо).

Канал активно застосовує надмірні узагальнення (зафіксовано понад 130 випадків) та емоційно насичені ярлики. Наприклад, замість фраз на кшталт захоплення території армією РФ, вживають *освобождение русской земли*. Щодо України риторика кардинально інша — *готовят провокації, уступки Києва для урегулювання конфлікту, проукраїнські радикали*. Військових ЗСУ називають не інакше як *боевиками, оккупантами, найомниками*.

Аналіз контенту *РИА Новости* показав, що значна кількість публікацій у ньому спирається на офіційні відомства РФ. Найбільше посилянь (понад 300) — на Міноборони РФ. Такий підхід покликаний сприяти формуванню довіри в читача до поданої інформації, оскільки посилення на офіційні джерела часто сприймаються ним як гарантія правдивості. Водночас канал активно використовує анонімні джерела, позначаючи їх як місцеві медіа або через подібні узагальнені терміни.

Висновки. Результати дослідження контенту трьох найбільших за показником «підписники» телеграм-каналів РФ у категорії «Новини та медіа» показали, що ці канали активно використовують для поширення пропагандистських наративів щодо російсько-української війни, формування позитивного іміджу РФ та дискредитації України.

Аналіз механізмів маніпулювання на цих каналах показав, що в одному пості доволі часто застосовують комбінацію декількох технік.

У досліджуваних ресурсах широко вживають емоційно забарвлені ярлики, надмірні узагальнення та вирвані з контексту цитати (особливо у висловлюваннях представників української влади). Крім того, значну частину повідомлень супроводжують відеоконтентом, який має на меті сформувати упереджене сприйняття подій під час російсько-української війни.

Використання комбінованих технік пропаганди в телеграмі спрямоване не тільки на зміну сприйняття окремих подій, а й на формування загального емоційного стану суспільства. Маніпуляція словами та даними дозволяє культивувати в російськомовних аудиторіях враження про непримиренний конфлікт, виправдовуючи безкомпромісність дій РФ в Україні.

Результати дослідження підкреслюють потребу в удосконалюванні навиків медіаграмотності й розвитку критичного мислення для соціуму як базову засаду національної безпеки. Особливо це актуально в умовах широкого використання цифрових платформ, які пропагандисти РФ можуть використовувати як сучасний інструмент маніпуляцій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Гулай В., Воробець Ю. TELEGRAM-канали як інструмент маніпулятивного впливу на формування громадської думки (на прикладі України та Росії). Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. 2020, № 2 (406). С. 66–73.
2. Міхальков С., Гебура О., Романишин Н. Путін і «вороги». РосЗМІ згадують «ворогів» Путіна частіше, ніж російських чиновників та урядовців. URL: <https://texty.org.ua/articles/111971/putin-i-vorohy-roszmi-zhaduyut-vorohiv-putina-chastishe-nizh-rosijskyh-chynovnykiv-ta-uryadovciv> (дата звернення: 31.10.2024).
3. Al Rawi A. News loopholing: Telegram news as portable alternative media. *Journal of Computational Social Science*. 2022. № 5. P. 949–968. <https://doi.org/10.1007/s42001-021-00155-3>.
4. Bawa A., Kursuncu U., Achilov D., Shalin V. The Adaptive Strategies of Anti-Kremlin Digital Dissent in Telegram during the Russian Invasion of Ukraine 2024. URL: <https://arxiv.org/pdf/2408.07135> (date of access 02.11.2024).
5. Dierickx, L., Lindén C.-G. Screens as Battlefields: Fact-Checkers' Multidimensional Challenges in Debunking Russian-Ukrainian War Propaganda.

- Media and Communication. 2024. № 12. P. 9–11. URL: <https://www.cogitatiopress.com/mediaandcommunication/article/view/8668/3935>
6. Gerard P., Volkova S., Penafiel L., Lerman K., Weninger T. Modeling Information Narrative Detection and Evolution on Telegram during the Russia-Ukraine War. 2024. URL: <https://arxiv.org/pdf/2409.07684> (date of access 03.11.2024).
 7. Kiforchuk K. Frequency Analysis of Russian Propaganda Telegram Channels URL: <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/f071b0b4-fd3a-47b9-9ad4-f83e91b7a5f4/content> (date of access 03.11.2024).
 8. Kovalchuk L., Litkovych Y. Psycholinguistic Aspects of Representing Aggression in Wartime Media Discourse. *East European Journal of Psycholinguistics*. 2022. № 9(2). P. 70–73. URL: <https://doi.org/10.29038/eejpl.2022.9.2.kov>.
 9. Marukhova-Kartunova O., Marukhovskiy O., Aleksandrova M., Ivanova I., Lebedenko N. Digital Journalism and the Role of Social Media in Shaping Public Perception of Russian Aggression in Ukraine. *Amazonia Investiga*. 2023. Vol. 12(69). P. 143–153. URL: <https://doi.org/10.34069/AI/2023.69.09.12>.
 10. Nazaruk T. Subscribe and Follow. Telegram and Responsive Archiving the War in Ukraine. *Sociologica*. 2022. Vol. 16(2) P. 217–224. URL: <https://doi.org/10.6092/issn.1971-8853/15339>.
 11. Pshenychnykh A., Pfoser A., Mihelj S. When Monument Battles Go Digital: Russian–Ukrainian Conflicts over Material Heritage on Telegram. 2024. URL: <https://doi.org/10.1177/20563051241242788>.
 12. Rating of Russian Telegram Channels in the "News and Media" Category. URL: <https://tgstat.ru/ratings/channels/news?sort=members> (date of access 29.10.2024).
 13. Roy S., Pourabbas Vafa E., Khanmohammadi K., Nilizadeh S. DarkGram: Exploring and Mitigating Cybercriminal Content Shared in Telegram Channels 2024. URL: <https://arxiv.org/pdf/2409.14596> (date of access 01.11.2024).
 14. Telegram — Statistics & Facts. URL: <https://www.statista.com/topics/9640/telegram/> (date of access 31.10.2024).
 15. Telegram: Why the App Is Allowed When Other Social Media Is Censored in Russia. URL: <https://theconversation.com/telegram-why-the-app-is-allowed-when-other-social-media-is-censored-in-russia-238261> (date of access 05.11.2024).

REFERENCES

1. Hulai, V., Vorobets, Y. (2020). TELEGRAM-kanaly yak instrument manipulyativnoho vplyvu na formuvannia hromadskoi dumky (na prykladi Ukrainy ta Rosii) [TELEGRAM channels as a tool of manipulative influence on public opinion formation (based on the example of Ukraine and Russia)]. *Naukovyi Visnyk Skhidnoievropeiskoho Natsionalnoho Universytetu imeni Lesi Ukrainky*, (2), 66–73. Retrieved 30 October 2024.
2. Mikhalkov, S., Hebura, O., Romanyshyn, N. (2024). Putin i „vorohy”. RosZMI zhaduut „vorohiv” Putina chastishe, nizh rosiiskyykh chynovnykiv ta uriadovtsiv [Putin and „Enemies”: Russian media mention Putin’s „enemies” more often than Russian officials and government members]. Retrieved 31 October 2024 from <https://texty.org.ua/articles/111971/putin-i-vorohy-roszmi-zhaduyut-vorohiv-putina-chastishe-nizh-rosiiskyykh-chynovnykiv-ta-uryadovtsiv>
3. Al Rawi, A. (2022). News loopholing: Telegram news as portable alternative media. *Journal of Computational Social Science*, 949–968. Retrieved 30 October 2024 from: <https://doi.org/10.1007/s42001-021-00155-3>.
4. Bawa, A., Kursuncu, U., Achilov, D., & Shalin, V. (2024). The adaptive strategies of anti-Kremlin digital dissent in Telegram during the Russian invasion of Ukraine. Retrieved 02 November 2024 from: <https://arxiv.org/pdf/2408.07135>
5. Dierickx, L., & Lindén, C.-G. (2024). Screens as battlefields: Fact-checkers’ multidimensional challenges in debunking Russian-Ukrainian war propaganda. *Media and Communication*, 12(8668), 9–11. Retrieved 02 November 2024 from: <https://doi.org/10.17645/mac.8668>.
6. Gerard, P., Volkova, S., Penafiel, L., Lerman, K., & Weninger, T. (2024). Modeling information narrative detection and evolution on Telegram during the Russia-Ukraine war. Retrieved 03 November 2024 from: <https://arxiv.org/abs/2409.07684>.
7. Kiforchuk, K. (2023). Frequency analysis of Russian propaganda Telegram channels. Retrieved 03 November 2024 from: <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/f071b0b4-fd3a-47b9-9ad4-f83e91b7a5f4/content>.
8. Kovalchuk, L., & Litkovich, Y. (2022). Psycholinguistic aspects of representing aggression in wartime media discourse. *East European Journal of Psycholinguistics*, 9(2), 70–73. Retrieved 01 November 2024 from: <https://doi.org/10.29038/eejpl.2022.9.2.kov>.
9. Marukhova-Kartunova, O., Marukhovskiy, O., Aleksandrova, M., Ivanova, I., & Lebedenko, N. (2023). Digital journalism and the role of social media

- in shaping public perception of Russian aggression in Ukraine. *Amazonia Investiga*, 12(69), 143–153. Retrieved 02 November 2024 from: <https://doi.org/10.34069/AI/2023.69.09.12>.
10. Nazaruk, T. (2022). Subscribe and follow: Telegram and responsive archiving the war in Ukraine. *Sociologica*, 16(2), 217–224. Retrieved 03 November 2024 from: <https://doi.org/10.6092/issn.1971-8853/15339>.
 11. Pshenychnykh, A., Pfoser, A., & Mihelj, S. (2024). When monument battles go digital: Russian–Ukrainian conflicts over material heritage on Telegram. *Social Media + Society*, 10(3), 4–9. Retrieved 01 November 2024 from: <https://doi.org/10.1177/20563051241242788>.
 12. Rating of Russian Telegram channels in the "News and Media" category. (2024). Retrieved 29 October 2024 from: <https://tgstat.ru/ratings/channels/news?sort=members>.
 13. Roy, S., Pourabbas Vafa, E., Khanmohammadi, K., & Nilizadeh, S. (2024). DarkGram: Exploring and mitigating cybercriminal content shared in Telegram channels. Retrieved 01 November 2024 from: <https://arxiv.org/pdf/2409.14596>.
 14. Telegram — Statistics & Facts. (2024). Retrieved 31 October 2024 from: <https://www.statista.com/topics/9640/telegram/>.
 15. Telegram: Why the app is allowed when other social media is censored in Russia. (2024). Retrieved 05 November 2024 from: <https://theconversation.com/telegram-why-the-app-is-allowed-when-other-social-media-is-censored-in-russia-238261>.